ڕێزمانی نۆرویژی بەشی سێیەم
Norsk grammatikk part 3

ناوەڕۆك

Pronomen جێناو

چەند وشەیەك لەسەر جێناو:

لە زمانی کوردیدا بێجگە لە زاراوەی جێناو، هەندێ جار سوود لە زاراوەکانی "راناو"، " جێناڤ"، "راناڤ" و "بەرناو"یش وەردەگیرێت، بەڵام هەموویان هەر یەك مانایان هەیە. جێناو وشەیەکە کە لە جێی ناوی کەسێك یان شتێك دێت، واتە دەبێتە جێگرەوەی ناو. لە زمانی کوردییدا دەکرێ لە سێ روانگەوە لە جێناو بکۆڵینەوە:

یەکەم: جێناو لە رووی واتاوە: واتە جێناوی کەسییە یان جێناوی خۆییە یان جێناوی چەندی و جێناوی نیشانە .... هتد

دووەم: جێناو لە رووی پێکهاتەوە: ئایا جێناوەکە سادەیە، دارِژاوە یان لێکدراوە

سێیەم: جێناو لە رووی ئەرکەوە: ئایا بکەرە، بەرکاری راستەوخۆیە یان بەرکاری ناراستەوخۆیە... هتد؟

ئەوەی باسکرا لەسەرەوە، بە شێوەیەکی گشتی لەسەر جێناو بوو لە زمانی کوردیدا، بەڵام لێرەدا بە پێی پێویستی رێزمانە نۆروێژیەکە لەسەر جێناو قسان دەکەین. لەبەشی یەکەم و دووەمی رێزمانی نۆروێژی باسمان لە جێناوی کەسیی کرد، ئێستا لەم بەشەدا باس لە <u>جێناوی خۆیەتی</u> دەکەین.

<u>سەرەتا با بزانین جێناوەکانی det و den چلۆن بەکاردێن:</u>

لە زمانی نۆروێژیدا بۆ ئاژەڵان و شتە بێگیانەکان سوود لەم دوو جێناوە وەردەگیرێت. سەیری کۆتایی جێناوەکان بکە!

Det وەکوو دەبینی کۆتایی ئەم جێناوە بە et کۆتایی هاتووە.

Den وەکوو دەبینی کۆتایی ئەم جێناوە بە en کۆتایی هاتووە.

ئێمە پێشتر باسمان کرد کە ئامرازی پێناساندنی et بە کار دێت بۆ ئەو ناوانەی کە نێرمۆن (واتە نە نێرن نە مێ) و هەروەها ئامرازی پێناسینی en بە کار دێت بۆ ئەو ناوانەی کە نێرن. لە بۆیە ئەگەر ناوی گیانلەبەرێك یان بێ گیانێك هات و نێرمۆ بوو، ئەوا سوود لە جێناوی det وەردەگرین، و هەروەها ئەگەر نێرمۆ نەبوو، ئەوا سوود لە جێناوی den وەردەگرین.

چەند نمونەیەك:

Ken har *en hybel.*	**Den** er i første etasje.
کێن هیبل(ژووروٚچکە)یەکی هەیە	**ئەو(هیبلەکە) لە تەبەقەی یەکەمە**
Anna har *ei veske.*	**Den** er fin.
ئانا کیفێکی هەیە	**ئەو(کیفەکە) زۆر جوانە**
Hybelen har *et skap*	**Det** er stort.
هیبلەکە کاوەنتەرێکی هەیە	**ئەو(کاوەنتەرەکە) گەورەیە**

En → den

Ei → den

Et → det

Refleksive pronomener جێناوی خۆیەتی

ئەم جێناوە جۆرێکە لە جۆرەکانی جێناو لە رووی واتاوە، خاوەندارێتی دەگەیەنێت. جێناوی خۆیەتی لە زمانی کوردیدا بریتی یە لە (خۆ):

خۆم --- خۆمان

خۆت --- خۆتان

خۆی --- خۆیان

کاتێك بکەر (فاعل)ی رستەکە لە هەمان کاتدا بەرکار(مفعول)یش بێت، ئەوا سوود لە جێناوی خۆیەتی وەردەگرین. لە زمانی نۆرویژی زۆربەی کارەکان جێناوی خۆیەتی وەردەگرن.

Jeg -→meg

Du → deg

Han → seg

Hun → seg

Det/den → seg

Vi → oss

Dere → dere

De → seg

Jeg	Vasker شوشتن	**meg**.	خۆم
Du	vasker	**deg**.	خۆت
Han	vasker	**seg**.	خۆی
Hun	vasker	**seg**.	خۆی
Det/Den	vasker	**seg**.	خۆی
Vi	vasker	**oss**.	خۆمان
Dere	vasker	**dere**.	خۆتان
De	vasker	**seg**.	خۆیان

هەندێ جار جێناوەخۆیەتیەکان لە زمانی نۆرویژی هاواتای کوردی نییە، واتە ناکرێ راستەوخۆ دقاودق تەرجەمەی کوردی بکرێن

å barbere seg	ریش تاشین
å glede seg til	خۆشحاڵ بوون بە
å kle på seg	جل لەبەرکردن
å sette seg	دانیشتن
å tørke seg	خۆ وشك کردنەوە

Navn ناو

Genitive خاوەنداریەتی

بەو ناوەی یان جێناوەی کە بەدوای ناوێکی دیکەدا دێت بۆ ئەوەی ماناکەی تەواو بکات یان شیکردنەوەی زیاتری لەسەر بدات, دەوترێت دیارخەر, بەو ناوەش کە دیارخەر شیکردنەوەی لەسەر دەدات دەوترێت دیارخراو.

حاڵەتی ناوی دووەم کە زیادکراوە بۆ ناوی یەکەم پێی دەوترێت خاوەنداریەتی.لە زمانی نۆروێژی دیارخەر لە پێش

دیارخراوەوە دێت و ئامرازی پەیوەندی نێوانیشیان s ە کە دەخرێتە کۆتای دیارخەرەوە (ئەو ناوەی کە لە سەرەتاوە دێت)

Evas bøker کتێبانی ئێڤا

Azadssykel پاسکیلی ئازاد

Norgesflag ئاڵای نۆروێژ

بەو شێوەی کە لە نمونەکانی سەرەوە دەبینرێت, ناوی یەکەم (دیارخەر)واتە ئەو ناوەی کە s ی پێوە لکاوە, دەبێت

بە شێوەی ناسراو bestemt **بنوسرێت. وە ناوی دووەم کە (دیارخراوە) دەبێت بە شێوەی نەناسراو** ubestemt

بنوسرێت.

Guttens bok

Guttens bøker

بۆ دەربڕینی حاڵەتی خاوەندارێتی لە زمانی نۆروێژی دەکرێت سوود لە ڕێگایەکی دیکەش وەربگیرێت. هەروەك لە زمانی

کوردی دیارخراو لە سەرەتاوە دێت وە دیارخەریش لە کۆتا دێت و لە جیاتی ئامرازی پەیوەندی s سوود لەم وشانە

til, av, på وەردەگیرێت.لەم حاڵەتەدا دیارخەر ودیارخراو هەردووکیان بە bestemt **بەکاردێن.**

Kjolens pris = prisen på kjolen **نرخی کراسەکە**

Guttens bil = bilen til gutten **ئۆتۆمبێلی کورەکە**

Norges konge = kongen av Norge **پاشای نورویژ**

Spesial flertall form هەندێك تایبەتمەندی ناوی کۆ

لە بەشی دووەم باسمان لە ناسراوی و نەناسراوی ناوی کۆ کرد بە هۆی زیاد کردنی er و ene، بەڵام هەندێك لە ناوەکان پەیڕەوی لە یاسای سەرەکی ناکەن، واتە تایبەتن.

1- ناوی نێرمۆی کورت(یەك بڕگەیی) لە کاتی کۆ کردنەوە er وەرناگرێ:

et bord یەك مێز	bordet مێزەکە	bord چەند مێزێك	bordene مێزەکان

-

2- کاتێك ناوەکە کۆتایی بە er هاتبوو ئەوا لە کاتی کۆکردنەوە e و ne ی بۆ زیاد دەکەین:

en italiener ئیتالیەك	italieneren ئیتالیەکە	italienere چەند ئیتالیەك	italienerne ئیتالیەکان

3- کاتێك ناوێك کۆتایی بە el هاتبوو ئەوا لە کاتی زیاد کردنی er و ene، پیتی e لادەبەین. هەروەها لە دوو نەبزوێنەکەش (لێرە دوو دانە پیتی k هاتووە) کەمی دەکەینەوە بۆ یەك دانە.

en nøkkel a key	nøkkelen the key	nøkler keys	nøklene the keys

هەندێك لە تایبەتمەندی دیکەی ناو کە پەیرەوی لە یاسای سەرەکی ناکەن

ei bok	کتێبێك	boka	bøker	bøkene
en bror	برایەك	broren	brødre	brødrene
ei søster	خوشکێك	søstera	søstre	søstrene
en far	باوکێك	faren	fedre	fedrene
ei mor	دایکێك	mora	mødre	mødrene
en mann	پیاوێك	mannen	menn	mennene

Adjektiv ئاوەڵناو

هاوەڵناوەکان لە حاڵەتی نێرمۆ لە کۆتاییەکەی پیتی t ی بۆ زیاد دەکرێ. و لە کاتی کۆکردنەوەش پیتی e دەخرێتە کۆتایی ئاوەڵناوەکە.

لەمانەی خوارەوە وەکوو دەبینرێ هاوەڵناوەکە بەر لە ناوەکە هاتووە کە وەسفی دەکات:

تاك نێر	مێ	نێرمۆ	کۆ
en **brun** stol کورسیەکی قاوەیی	ei **brun** seng تەختەخەوێکی قاوەیی	et **brunt** bord مێزێکی	**brune** stoler/senger/bord چەند کورسی، تەختەخەو و مێزێکی قاوەیی

لەمەی خوارەوە وەکوو دەبینی ئاوەڵناوەکە چۆتە دوای ناوەکە، ئەمەش حاڵەتی ناسراوی ناوەکە نیشان دەدات:

تاك نێر	**مێ**	**نێرمۆ**	**کۆ**
Stolen er **brun**. کورسیەکە قاوەییە	Senga er **brun**. تەختە خەوەکە قاوەییە	Bordet er **brunt**. مێزەکە قاوەییە	Stolene/sengene/bordene er **brune**. کورسیەکان، تەختەخەوەکان و مێزەکان قاوەیین

Adverb ئاوەڵکار

هەندێك لە ئاوەڵکارەکان دوو شێوەیان هەیە، یان ئەوەی کە جوڵاون (واتە لە حاڵەتی ڕوودانی شتەکەیە)

یان ئەوەی جێگیرن (واتە شتەکە ڕوویداوە)

دەجوڵێ		جێگیرە	
Han går **inn**. ئەو دەڕواتە ژوورێ	ژوورێ	Han er **inne**. ئەو لە ژوورێیە	ژوورێیە
Han går **ut**. ئەو دەڕواتە دەرێ	دەرێ	Han er **ute**. ئەو لە دەرێیە	دەرێیە
Han går **opp** i 2. etasje. ئەو دەڕواتە سەرێ بۆ تەبەقی دووەم	سەرێ	Han er **oppe**. ئەو لە سەرێیە	سەرێیە
Han går **ned** i 1. etasje. ئەو دەڕواتە خوارێ بۆ تەبەقی یەکەم	خوارێ	Han er **nede**. ئەو لە خوارێیە	خوارێیە
Han går **hjem**.	ماڵێ	Han er **hjemme**.	ماڵێیە

ئەو دەڕواتە ماڵێ		**ئەو لە ماڵێیە**	

جیاوازی نێوان hit og her --- dit og der

دەجوڵێ		جێگیرە	
Han kommer **hit**. ئەو دێتە ئێرە	ئێرە	Han er **her**. ئەو لێرەیە	لێرە
Han går **dit**. ئەو دەڕواتە ئەوێ	ئەوێ	Han er **der**. ئەو لەوێیە	لەوێ

Preposisjoner ئامرازە پەیوەندییەکان

جیاوازی نێوان i و på

یاسای سەرەکی

i

ئەم ئامرازە پەیوەندییە ئامرازی شوێنە، کە لەگەڵ ناوی کیشوەر(قاڕە)، وڵات، پارێزگا و شار بە کار دێت

på

ئەم ئامرازە پەیوەندییە ئامرازی شوێنە، کە لەگەڵ شاری ناوەخۆ، ناوچە، ڕێکخراو یان دامەزراوە بە کار دێت

بە واتایەکی دیکە: لەگەڵ ناوچەی گەورە وەکوو وڵات و شار i بەکار دەبەین و لەگەڵ ناوچەی بچوک و دورگە på بەکاردەهێنین.

i Europa کیشوەر	**på** Røros, Lillehammer گوند، شارەوانی، شارۆچکە
i Norge وڵات	**på** Gløshaugen, Dragvoll, Lade ناوچە
i Sør-Trøndelag پارێزگا	**på** NTNU, universitetet, Sintef زانکۆ، ڕێکخراو
i Trondheim شار	